

Geer Steyn en zijn Morandi-penning

Een bezoek aan de atelierwoning van Geer Steyn (1945) is als het betreden van historische grond en wel letterlijk. Geer woont aan de Zomerdijkstraat in Amsterdam, in één van de atelierwoningen die daar in de jaren 1932-34 zijn gerealiseerd door de architecten Piet Zanstra, Jan Giesen en Karel Sijmons. Tal van bekende kunstenaars hebben in dit complex gewoond, waaronder Gerrit van der Veen, Charlotte van Pallandt en Jan Wolkers. Geer Steyn woont in een voor beeldhouwers bestemde woning op de begane grond met een deur aan de atelierzijde om brokken steen naar binnen te brengen en de beelden eruit te transporteren. De eerste bewoner van zijn huis was de bekende beeldhouwer Han Wezelaar. Voor Steyn woonde zijn leermeester Piet Esser in deze atelierwoning.

Geer Steyn heeft mij in april zeer gastvrij ontvangen en een rondleiding gegeven door zijn atelier met als hoogtepunt het bewonderen van de penningen, die hij door de jaren heen heeft gemaakt. Van al zijn penningen heeft hij één of meerdere exemplaren bewaard en in laatjes opgeborgen, want Geer is een geordend mens. Over het oeuvre van Geer Steyn is veel geschreven, ook in *De Beeldenaar*, hij is immers één van de *éminences grises* van de beeldhouw- en penningkunst. Vijf jaar geleden verscheen bij Waanders Uitgevers een prachtige monografie over hem, waarin tevens een catalogus van zijn volledige werk is opgenomen.¹ Voor de inleiding van deze monografie tekende Jan Teeuwisse. Hij omschreef de penningen als 'de kamermuziek binnen zijn [Steyn's, JMM] oeuvre'; ik had het ook geschreven kunnen hebben. In 2007 is van mijn hand een artikel verschenen over tekenkunst met als titel *Tekeningen zijn als kamermuziek*, waarbij ik de oud-directeur van het Mauritshuis wijlen Hans Hoetink aanhaalde, van wie deze karakteristieke uitspraak is.² Al bladerend door het overzicht van de penningen zie je goed hoe zijn stijl zich

Geer Steyn en zijn Morandi-penningen (foto auteur)

heeft ontwikkeld en ook hoe het gebruik van het materiaal varieert. Al lange tijd maakt Steyn zijn penningen soms alleen in terracotta en sinds het begin van deze eeuw is de vorm vaak vierkant. Zelf zei hij erover in een WhatsApp bericht naar mij: 'Die eeuwige plakjes en het ziet er altijd anders uit'.

Reeks

Directe aanleiding voor mijn bezoek aan Geer Steyn was zijn nieuwe serie penningen over Morandi in de reeks *Mensen die de twintigste eeuw gezicht hebben gegeven*. De eerste van wat later een reeks is geworden, was de in 1976 gemaakte penning voor de Vereniging voor Penningkunst (VPK) over Bertolt Brecht.³ Toen de VPK aan Steyn had gevraagd of hij een penning wilde maken had hij de vrije hand gekregen voor

Geer Steyn, *Bertolt Brecht*. 1976, terracotta, 62 mm (foto's: kunstenaar)

het ontwerp dat hij mocht koppelen aan zijn voorliefde voor literatuur. 'Als rechtgeaarde representant van de zestiger jaren koos ik voor Brecht', schreef Steyn mij in een e-mail. Het zou een hele reeks worden waarin tal van belangrijke persoonlijkheden zijn gaan figureren, van musici als Mahler en Schönberg tot wetenschappers als Einstein en kunstenaars als Picasso. Hoewel de keuze voor wie in penning is uitgebeeld altijd een strikt persoonlijke is geweest, zijn het wel allemaal mensen die in de twintigste eeuw internationaal hebben meegeteld. Zo zijn er bijvoorbeeld geen Nederlandse schrijvers in beeld gebracht. De meest actuele in deze serie zijn twee penningen over Amy Winehouse uit 2017.⁴ De 2017 gedateerde versie verwijst naar haar anorexia ziekte terwijl zij op de keerzijde uit volle borst staat te zingen. De andere toont haar portret vol en plastisch. De keerzijde toont een navel op een platte buik.

Alle penningen die Steyn heeft gemaakt hebben een heel herkenbare *touch* en zijn

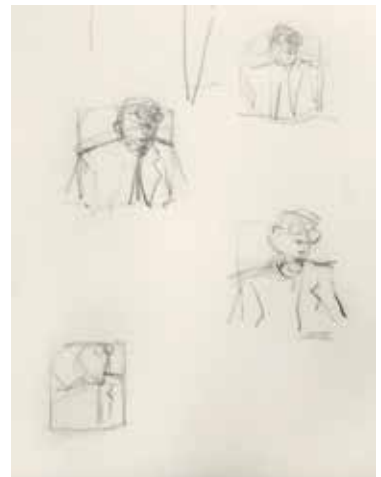
geboetseerd. Steyn zegt in zijn monografie zelf over zijn manier van werken bij het maken van penningen: 'Mijn penningen zijn direct geboetseerd vanuit de hand en de sculpturale waarde laat zich dichtbij maar ook op afstand goed beoordelen.'⁵ Soms laat Steyn zijn penning vergezellen door een bijhorend doosje, zoals hij dat met de penning over Freud heeft gedaan, die hij in 1993 voor deze serie heeft gemaakt. Voordat Steyn tot een definitief ontwerp komt, maakt hij tal van schetsen. Zo was dat ook bij de dit jaar verschenen penning over Morandi. Het zijn schetsen van het portret, dat uiteindelijk op de voorzijde is te zien en van het stilleven dat de keerzijde vult.

Giorgio Morandi, *Natura Morta*. 1964, olieverf op doek, 25,5 x 30,5 cm (particuliere collectie, afbeelding uit Pasquali e.a.).⁶

Geer Steyn, *Schetsen voor de Morandi-penning* (foto's: kunstenaar)

Implosieve kracht

De kunstenaar Giorgio Morandi (1890-1964) is bekend geworden om zijn intieme, verstilde stillelevens, waarop in enkele pastelachtige grondtonen één of meerdere vazen en of flessen te zien zijn. Zijn werken zijn tegenwoordig zeer gezocht en brengen op veilingen hoge bedragen op. Waarom ziet Steyn Morandi, na Picasso, als exponent van de twintigste eeuw? Hij antwoordde mij als volgt op deze vraag: 'De "Guernica", in 1937 door Picasso gemaakt, is een explosief werk op het juiste moment, op de juiste plek. Als een bliksem. Het werk van Morandi is de tegenpool hiervan: het laat een implosieve kracht zien, naar binnen gekeerd, van eenzelfde artistiek niveau als de Guernica. De absolute zoektocht naar vrijheid binnen de benauwenis van die potjes. Bijna zonder verf, dun geschilderd. Er komt geen licht binnen. Je wordt naar binnengezogen, terwijl niets spectaculair is. Wat er tussen die potjes ontstaat met al zijn trillingen is het niemandsland dat door Morandi wordt aangeraakt en zichtbaar gemaakt. In de herfst van mijn werk sta ik meer open voor de fijnzinnigheid en gesublimeerde gruwel van Morandi.'⁷

Het resultaat is een aantal mooie tactiele penningen, waarbij de beeltenis van Morandi de voorzijde siert en een door Steyn zelf bedacht stilleven uit 1964 op de keerzijde is te zien. Steyn koos er dus voor geen bestaand werk van Morandi

Geer Steyn, diverse Morandi-penningen. 2021, terracotta, 75 x 75 mm (foto's kunstenaar)

te kiezen, maar er zelf een te tekenen. Hij schreef mij erover in een e-mail: 'Wel heb ik mij goed gerealiseerd wat zijn kwaliteit is. Die verfrommelde potjes, waarbij het gaat om de eenheid van al die potjes te samen. Het grensgebied tussen collectiviteit en individualiteit.'⁸ De terracotta penning meet 75 x 75 mm.

Het bezoek aan Geer Steyn gaf ook een verrassing. Hij toonde mij een *Hollands zelfportret*, nadat ik hem had gevraagd of hij zichzelf ook had verbeeld. En ja, een wederom mooie penning met zijn gestileerde beeltenis op de voorzijde en op de

Geer Steyn, Morandi-penning. 2021, terracotta, 75 x 75 mm (foto's kunstenaar)

Geer Steyn, *Variaties van de Morandi-penning*. 2021, terracotta, circa 35 mm en circa 75 x 75 mm (foto's kunstenaar)

Geer Steyn, *Hollands zelfportret*. 2014, terracotta, 65 x 66 mm (foto's: kunstenaar)

keerzijde een rotsstructuur met een vliegende vleermuis en zijn naam GEER STEYN.⁹ De penning staat ook in de monografie. Wat een man, die zoveel heeft betekend voor de penningkunst, ook als docent aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag. Heel bijzonder om bij hem te gast te zijn geweest.

Noten

1. Sizoo, Hans, Geer Steyn, Jan Teeuwisse e.a. (2016) *Geer Steyn Beelden – Penningen* (Zwolle).
2. Meer Mohr, Jim van der (2007) Tekeningen zijn als kamermuziek, in: *Origine* 4, 70-76.
3. Sizoo e.a., 2016: 152 (noot), nummer P18.
4. Pelsdonk, Jan (2019), Nederlandse penningen in Ottawa (slot), in: *De Beeldenaar* 43-3, 137-140, afbeeldingen 22 en 23.
5. Sizoo e.a., 2016: 23 (noot 1).
6. N.N. (1990) *Giorgio Morandi 1890-1990 Mostra del Centenario* (Milaan) afbeelding 17.
7. E-mail Steyn aan Van der Meer Mohr, d.d. 11 april 2021.
8. E-mail Steyn aan Van der Meer Mohr, d.d. 28 mei 2021.
9. Sizoo e.a., 2016: 172 (noot 1), nummer P123.